

Л.М. Калюжна
Житомирський державний університет імені Івана Франка
ННІ іноземної філології
Науковий керівник: доцент Л.А. Гаращук

Порівняльний аналіз концепту «праця» в англійських та українських пареміях

Прислів'я та приказки є енциклопедією народного життя. Вони не тільки відображають різні об'єкти діяльності людей, а й живуть разом з народом, його турботами й болями, радіють його успіхам, палко захищають і стверджують добро, нещадно карають зло. У прислів'ях та приказках відтворені всі сторони людського життя. Крім того, вони наділені експресивністю та є досить важливими у виконанні комунікативних функцій. Вони широко віддзеркалюють різноманітні сфери людського життя.

Важливу роль у житті кожної людини відіграє праця. Недарма в літературі майорять різні вислови, твердження, фрази, життєві істини, що стосуються даного поняття. Зазвичай батьки ще змалку прищеплюють своїм дітям любов до праці. Люди народжуються для того, щоб працювати, творити своє майбутнє, тому всі надбання суспільства створюються людською працею, відображення якої ми знаходимо у прислів'ях та приказках.

Метою статті є дослідження кореляції концепту «праця» в англійських та українських прислів'ях та приказках. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю порівняння концептуального простору англійських та українських паремій.

Об'єктом для міжмовного співставлення концепту «праця» в статті виступають 50 українських та 50 англійських прислів'їв та приказок, що стосуються даного поняття. Матеріалом для дослідження послуговували словники прислів'їв такі як: *The Concise Oxford Dictionary of Proverbs*, *The Penguin Dictionary of Proverbs*, *Англо-український фразеологічний словник* та ін.

Розглянуті нами англійські та українські паремії були поділені з точки зору еквівалентності на:

Повні еквіваленти часто зустрічаються у так званих інтернаціональних прислів'їв та крилатих виразах, які беруть свій початок від міфічних та біблійних джерел, при цьому переклад англійської одиниці збігається з

українською. Наприклад: легше сказати, ніж зробити – easier said than done; літом хто гайнує, той зимою голодує – they must hunger in winter that will not work in summer; хто не працює, той не їсть – he that will not work shall not eat; де мало слів, там багато діла – few words, many deeds; по роботі пізнати майстра – workman is known by his work; роби, що робить більшість людей, і про тебе не скажуть поганого слова – do as most men do and men will speak well of thee [1: 185].

Часткові еквіваленти – прислів'я мови перекладу еквівалентне прислів'ю мови оригіналу за змістом, функцією та стилістичним забарвленням. Наприклад, якщо українець говорить – не робота старить, а турбота, то англієць скаже – care killed the cat (турбота вбила кота). Адже для них кіт – особлива тварина і тому так в прислів'ї сконцентрована мудрість [2].

Аналоги – це відповідники за змістом, а не за буквальним перекладом.

Приклади аналогів англійських та українських прислів'їв на позначення концепту «праця»:

№	Українське прислів'я/приказка	Англійське прислів'я/приказка	Переклад
1	Без діла псується сила.	By doing nothing we learn to be ill.	Нічого не роблячи, ми вчимося хворіти.
2	Лежачого хліба ніде нема.	A rolling stone gathers no moss.	Камінь, що котиться мохом не поросте.
3	Який пастух така й череда.	He is not the best carpenter that makes the most chips.	Він не найкращий тесляр, який робить найбільше скалок.
4	Роботящі руки гори вернуть.	Bad workman quarrels with his tools.	Поганий робітник свариться з інструментом.
5	У доброго хазяїна й соломинка не пропаде.	He works best who knows his trade.	Той працює найкраще, хто знає своє ремесло.
6	Хто вміє щось робити, але не хоче, того примушують.	The bird that can sing and won't sing must be made to sing.	Пташка, яка може співати, але не буде співати, має бути

			змушена співати.
7	Шкода й свічку світити.	If a job is worth doing it is worth doing well.	Якщо варто робити діло, то треба робити його добре.
8	Ранні пташки росу п'ють, а пізні слізки ллють.	A young idler, an old beggar.	Молодий ледар – старий жебрак.
9	З нічого нічого не зробиш.	One cannot make a silk purse out of a saw's ear.	Не можна зробити шовкового гаманця з віха свині.
10	Робота не вовк, до лісу не втече.	The work will still be there (tomorrow).	Робота досі буде там (завтра).

Безеквівалентні одиниці не мають регулярних відповідностей у мові перекладу. Наприклад:

- 1) Бджола мала, а й та працює;
- 2) Де господар не ходить, там нивка не родить;
- 3) Працюй, як коняка, а їж, як собак;
- 4) Без роботи день роком стає;
- 5) Не сокира теше, а чоловік;
- 6) Коли зореш мілко, посієш рідко, то й уродить дідько;
- 7) На охочого робочого діло найдеться;
- 8) Роби на дворі – буде й у коморі;
- 9) Як добрий став – риба буде, а стече став – болото буде [3].

Ретельно відібрані висловлювання дозволяють зазирнути в міжкультурну специфіку англійської та української мов та дійти наступних висновків, що

досить велика кількість прислів'їв як в українській так і в англійській мовах позначають поняття праця, що доводить, що обидва народи є досить трудолюбиві. Слід також зазначити, що ряд українських висловлювань не знайшли своїх відповідників у англійській мові, що може бути пов'язано з більшою винахідливістю та уявою українського народу, але, безперечно, фольклорне наповнення кожної мови є ключем до скарбниці цілісної сутності

народу, багатим культурологічним матеріалом, що дає змогу зсередини створити довершену картину уявлень про його історію, звичаї, мрії, сподівання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

- 1) Виноградов В.С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы) / В. С. Виноградов. – М.: Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. – с. 207
- 2) Оксфордский англо-русский и русско-английский словарь. – М.: А/О издательство «Радуга», 1995. – с. 623
- 3) Російські прислів'я та приказки з українськими відповідниками / [Уклд. Н.Беленькова]. – К.: ЦК ЛКСМУ «Молодь», 1963. – с. 564